

María Dueñas

Ce avem și ce uităm

Traducere din limba spaniolă
și note de Ileana Scipione

POLIROM
2013

Capitolul 18

Să traversezi Peninsula cu trenul, plecând din capitală, era la sfârșitul anilor '50 o adevărată aventură, pe care Daniel Carter a trăit-o de pe scaunul lui de clasa a treia ca un spectator privilegiat din loja de onoare. Când să-și cumpere biletul în gara Atocha, a stat în dubiu înainte să se hotărască la ce clasă să călătorească. Deși în patria lui nu și-ar fi putut permite, probabil, să aleagă cu atâta ușurință între o clasă de tren și alta, prețurile derizorii din țara lui de adopție îi îngăduiau să ia în considerare, fără mari pierderi pentru propriu-i buzunar, orice opțiune. Clasa întâi, și-a zis Daniel, promitea o călătorie comodă, dar fără nici un haz. A doua, nici confort prea mult, nici noi experiențe. A ales, în cele din urmă, clasa a treia, încă un pas înainte în strădania tânărului de a cunoaște în profunzime adevărata esență a poporului spaniol. Și a ajuns, într-adevăr, la esență. Din plin.

Locomotivele pe cărbuni mai erau încă sufletul căilor ferate naționale, un suflet care șchiopăta și pentru care respectarea orarelor era o simplă iluzie, depinzând de intersectarea cu zeci de trenuri de poștă și marfă. În vagoanele cu bănci din stinghii de lemn, iarna era greu de suportat, singura căldură fiind cea generată de trupurile înghesuite unul într-altul. Țâcănitul trenului era substituit, în nenumăratele opriri făcute la fiecare pas, de ciocănitul în roți, umplerea cazanelor și scrâșnetul unor manevre fără sfârșit. Pe ferestrele vagoanelor intrau și ieșeau mulțime de valize de lemn, cutii de carton legate cu sfori, ranițe militare și legături de pânză, umplute cu cine mai știa ce. Daniel a

văzut chiar două găini și o saltea făcută sul, cărate de un tată și fiul său în La Roda.

Pe american l-au uimit peroanele transformate în piețe provizorii, unde, în funcție de localitate, se vindeau tarte de Alcázar, cuțite de Albacete sau bilete pentru o loterie la care puteai câștiga un jambon. Dar și mai mult l-a fascinat, în lipsa vagonului-restaurant, suitul și coborâtul unor coșuri în care, însoțite întotdeauna de un solidar „Nu doriți și dumneavoastră?”, se zăreau coltuce de pâine și tăvi de tablă, pline cu felii de slănină cu carne. Burdufurile cu vin treceau dintr-o mână într-alta în timp ce, mușcând feroce, călătorii devorau sendvișuri cu sardele mari cât niște torpile și învelite în hârtie de ziar, un cocteil de ulei cu știri care se lăcea în niște pete negre ca lignitul. „Trage o dușcă, prietene”, îl îndemneau insistent pe Daniel. „Gustă și din cârnăciorul ăsta, ia o bucățică de tobă, e din porcul pe care l-am tăiat, ai să vezi ce gustoasă e”. Și Daniel n-a refuzat nimic și pe nimeni.

Fumul gros al țigărilor Celtas scurte și al tutunului mărunțit se amesteca, de-a lungul a mulți kilometri, cu plânsul sugarilor, suspinele babelor etern îndoliate și putoarea picioarelor. În aer planau sporovăielile dintre necunoscuți, în care se amestecau profeții despre viitoarele recolte, comentarii despre ultima coridă a lui Antoñete¹ și o droaie de isprăvi având drept protagoniști o rudă sau alta, plecate cu un an mai înainte la Barcelona.

Din când în când și cu mari strădanii, Daniel Carter izbutea să se concentreze asupra lui *Mister Witt în Cantonul din Cartagena*. Acoperise cu grijă copertile cărții ca să n-aibă probleme. Citise romanul la Pittsburgh, în iarna anterioară, dar acum avea nevoie de câteva date precise. Pe cât i-o îngăduia ambianța incomodă, tânărul încerca să sublinieze cu creionul scene, pasaje și nume din paginile acelui roman dedicat spiritului independent și revoluționar al orașului către care se

1. Antonio Chenel Albadalejo, poreclit Antoñete (1932-2011), a fost un celebru torcador.

îndrepta. Fontana îi povestise că Sender scrisese acele pagini de proză sprintenă despre aventurile și nenorocirile din Cartagena cea răzvrătită a Primei Republici în doar douăzeci și trei de zile.

Doi polițiști în civil au trecut de câteva ori prin vagon. Când pretindeau cu figuri amenințătoare să li se prezinte actele, volumul discuțiilor scădea ușor și ochii călătorilor se pironneau în podea fără să protesteze. Odată încheiată operațiunea, vorbele își recăpătau vioiciunea, iar câțiva pasageri schimbau ocheadă rapide ori își ascundeau un suspin de ușurare. Până ce somnul a început să pună stăpânire pe toți, astfel încât, în timp ce unii se întindeau pe dușumea ca să sforăie în voie, altora le cădea capul pe umărul vecinilor.

În Chinchilla, Daniel a coborât din tren ca să se dezmoștească și să respire nițel aer proaspăt, dar, imediat ce a pășit pe peron, aerul s-a dovedit rece și înghețat. S-a refugiat în birt și a cerut cu un gest ceea ce consumau doi soldați care sporovăiau cu coatele sprijinite pe tejghea: un pahar de cicoare cu lapte și un păhărel cu rachiu de anason Machaquito.

Și tot așa până când, într-un final, a ajuns la destinație. Spre surprinderea lui, orașul de care a dat la capătul acelui drum fără sfârșit prin neant i s-a părut inițial că semăna cu altele pe care le văzuse în interiorul Spaniei. Sau poate că doar așa i s-a părut fiindcă era la primul lui contact cu lumina de iarnă a Mediteranei. Ori poate fiindcă oboseala acumulată în tren îi alterase percepțiile. În orice caz, Daniel a intrat în oraș dispus să deschidă un nou capitol în hoinăreala lui iberică.

Era duminică și oameni în haine de sărbătoare îndeplineau rutina marii zile a săptămânii, leșeau de la liturghie, beau un aperitiv, alegeau prăjituri în cofetăria La Royal. A urmat sfatul a două doamne pe care le-a abordat pe stradă. Un loc de dormit? Chiar aici, în pensiunea de pe strada Duque. Central, curat, de ce să mai căutați în altă parte? Pentru prețul modic de șaptezeci și cinci de pesete pe zi, Daniel a închiriat o cameră în principiu pentru trei nopți. Tărându-și valiza pe scări în sus, l-au lovit o migrenă și o somnolență puternice, dar și-a pus starea proastă

pe seama oboselii și frigului care îl pătrunsese până la oase. Patul modest din odaie i s-a părut brusc deosebit de atrăgător, dar n-a cedat cântecului său de sirenă. În loc să se culce, așa cum trupul i-o cerea cu disperare, Daniel s-a înarmat cum a putut cu energie și a ieșit din nou. Nu se simțea bine și era conștient de asta, dar dorința obstinată de a nu pierde nimic l-a împins iar pe străzi, făcându-l să hoinărească la voia întâmplării.

A ajuns curând pe o stradă pietonală. Lungă, îngustă, flancată de terase, dădea într-o piață care, ca în toate centrele orașelor pe unde călcase, purta numele Plaza del Caudillo¹. În depărtare se ghicea portul, dar Daniel n-a mai putut ajunge până acolo. Simțea cum îl lăsau tot mai mult puterile, avea gura uscată și în tâmpile îi bubuia zgomotele străzii și glasurile oamenilor. A hotărât să facă imediat cale întoarsă, să revină pe aglomerata Calle Mayor și să intre într-o cafenea ca să bea ceva. Nici nu și-a dat seama că localul pe care îl alesese la voia întâmplării părea predestinat, prin numele pe care îl purta, să-l întâmpine cu generoasă ospitalitate. Barul American.

— Un pahar cu apă, vă rog.

— Ce-ați spus?

Chelnerul cu papion și chelie lucioasă înțelesese din prima, dar preferase să se mai gândească înainte de a-l servi. Prezența aceluia uriaș ciufulit și cu hainele mototolite nu trezise reacții prea amabile în local. Printre vermuturi cu măsline și farfurioare cu migdale, clientela în haine de duminică îl primise cu priviri dezaprobatore, șoapte bânuitoare și nici un dram de simpatie.

— Un pahar cu apă, vă rog, a repetat. Sau de sifon...

Fără să observe privirile și comentariile, unde mai pui că avea capacitatea de reacție substanțial redusă, Daniel a rămas nemișcat câteva clipe, așteptând să i se pună în față orice lichid care să-i stingă setea gâtului. Dar n-a primit decât atingerea unei mâini pe spate, ca și cum cineva ar fi dorit să-i atragă atenția.

1. Conducătorul (sp.), numele dat în epocă șefului statului, Francisco Franco.

— Cred că ai greșit localul, amice.

— Pardon?

Întorcându-se, a văzut un individ bine îmbrăcat și cu o mustăcioară fină. Îi ajungea cel mult până la umăr.

— Asta e un local pentru oameni de bine. Te rog să pleci.

— Nu vreau decât un pahar de apă, l-a lămurit Daniel. Și, întorcându-se spre chelner, a insistat pentru a treia oară să fie servit. Sau o Coca-Cola, dacă e posibil...

— Apa e bună pentru broaște. Și Coca-Cola să bei la tine acasă. Ieși imediat de aici. Hai, hai, valea, a insistat apărătorul virtuților.

Daniel s-a străduit să-i explice din nou acelui domn, al cărui chipul, glas și mustață i se distorsionau tot mai tare dinaintea ochilor și urechilor lui, că avea intenții simple. Departate de a lămuri ceva, vorbele-i îngălate și incoerente n-au făcut decât să întărească bănuiala inițială a aproape tuturor celor prezenți: străinul acela șleampăt era deja beat mort. Și abia se făcuse de prânz.

Apoi cineva l-a prins de braț.

— Cară-te odată, bețivanule! Asta nu-i un loc pentru caraghioși ca tine!

Probabil că spaniola lui Daniel era poticnită și greu de înțeles sau poate că o amesteca el cu vorbe englezești fără să-și dea seama.

— Dați-mi drumul, domnule, vă rog. *Please, sir, please...*

Simțind că experimentatul său binefăcător nu se dădea bătut, Daniel, amețit cum era, a făcut o mișcare bruscă, încercând să scape de individ. Atât de bruscă, încât a fost gata să-l trântască jos.

Ca și cum ar fi vrut să aducă întăriri în fața reacției aparent temerare a străinului, câțiva clienți și-au scos grăbiți sacourile, gata să-l anihileze. Infruntarea a fost rapidă și, în mai puțin de două minute, tânărul Carter se afla iarăși în mijlocul Calle Mayor, bălângânindu-se descumpănit. Sub privirile indiscrete

ale trecătorilor, cu poalele cămășii ieșite din pantaloni, părul vâlvoi și o mânecă pe jumătate smulsă din umăr.

„Mizerabilii! Chiar au să aibă, oare, îndrăzneala? Dacă vor bătaie, bătaie au să aibă! Michael O'Reilly¹ n-a dat niciodată înapoi!” Deși observase că a intrat un oaspete, portarul nici măcar nu s-a deranjat să-și ridice ochii din romanul ieftin de Marcial Lafuente Estefanía² care îl captiva. Fără să-i arunce vreo privire, i-a întins lui Daniel cheia de la cameră și s-a mărginit să plescăie și să clatine resemnat din cap: apoi și-a muiat degetul mare în salivă ca să dea pagina *Incendiatorilor din Oklahoma*. Asta mai lipsea, și-a zis în gând, să ajungă să se oprească din citit pentru unul dintre numeroșii trăsniți cu care se trezeau zilnic pe-acolo. Mai ales acum, când șeriful districtului era gata să trimită o întreagă încărcătură de gloanțe în trupurile celor doi bandiți care amenințau să facă scandal în *saloon*.

Daniel a rămas treizeci de ore în camera lui austeră, sub cearșafurile trase cu toatele peste el. Ba îl lua cu un frig de gheață, ba asuda ca în plin deșert. O singură dată și-a venit în fire, s-a săltat din pat și, cu pași șovăielnici, s-a dus însetat până la lavoarul din odaie ca să bea apă. N-a pus în gură nimic altceva. Până ce, în după-amiaza celei de-a doua zile, cineva i-a bătut în ușă. Mai întâi discret. Apoi insistent. Daniel a articulat cu greu un „Intră!” slab și pe ușă s-a ițit un cap de femeie, pe al cărei chip se putea citi îngrijorarea. Daniel nu știa cine era acea femeie: patroana pensiunii, o slujnică ori un inger cu șorț de bucătărie, trimis din cer. Fapt e că acel suflet milos, alarmat că oaspetele nu făcea nici un zgomot, i-a schimbat așternuturile, a mai adăugat o pătură și i-a adus două pastile de Okal, un pahar cu lapte cald și un sendviș zdravăn cu omletă,

-
1. Michael O'Reilly (m. 1758) a fost un prelat irlandez al Bisericii Romano-Catolice.
 2. Marcial Antonio Lafuente Estefanía (1903-1984) a fost un popular autor spaniol de romane western.